

Handläggare
Daniel Sjöborg
Antikvarie, Stadsmuseet
Kulturmiljö**Till**
Stadsbyggnadskontoret

Grönland 23, Djurgårdsslätten 96, Djurgården Yttre ändring av flerbostadshus, Sbk dnr 2025- 11062

Synpunkter i sammanfattning

Stadsmuseet avstyrker förslaget med avseende på nytt takfönster och ny helglasad källardörr. För utförligare motivering, se *Synpunkter på förslaget* nedan. Stadsmuseet framför även synpunkter på åtgärder som ej är lovpliktiga men som får konsekvenser för byggnadens kulturhistoriska värden.

Föreslagna åtgärder

Ansökan avser yttre ändring av flygelbyggnad till flerbostadshus, nytt takfönster, nytt fönster i fasad, ändring av källardörr till helglasad fönsterdörr, ändring av entrédörr till fönsterdörr samt en ny fönsterdörr. Förslaget innebär även inre ändringar som ej ingår i bygglovsansökan, bland annat sammanslagning av lägenheter, ändrad planlösning, rivning av inre trappa samt håltagning.

Bakgrund

Till förslaget har bifogats ett antikvarisk utlåtande med konsekvensanalys, upprättat 2025-07-04 av Ridderstrands byggnadsantikvariska byrå.

Historik och kulturhistoriskt värde

Fastigheten Grönland 23 har markerats som *grön* på Stadsmuseets kulturhistoriska klassificeringskarta, vilket innebär att fastigheten har bebyggelse som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. Enligt Stadsmuseet reviderade för fastigheten från 2011 uppfördes berörd byggnad 1939-40 efter ritningar av Herbert Kockum. Byggnaden bedöms som tidstypisk, samt ha arkitekturhistoriska värden som representerar 1930-talets funktionalism. Vidare har Grönland 23 tillsammans med fastigheterna Grönland 12, 18 och 22 en nära koppling till Stockholms Ångslups AB och Djurgårdssvarvet samt är betydelsefull för stadsbilden.

Det antikvariska utlåtandet redogör för byggnadens historia och dess kulturhistoriska värde, bland annat att berörd byggnad avsågs inrymma huvudkontor för Stockholms Ångslups AB (SÅA) och

bostäder för ledande personer inom bolaget. Berörd flygel innehöll huvudkontor och direktörsbostad för SÅA. Huvudkontoret förblev i byggnaden till 1973, då Waxholmsbolaget övertog rederi-verksamheten. Det tidigare rederikontoret och direktörsbostaden slogs samman till en lägenhet kring år 2000. I samband med ombyggnaden sparades mycket lite av den tidigare inredningen och planlösningen, förutom ursprungliga fönster, entréport samt den inre trappa som avskilde huvudkontoret från direktörsbostaden. Trappan är stenlagd och har givits rundade och putsade omslutningsväggar.

Riksintressen

Fastigheten är belägen inom riksintresset för kulturmiljövården Stockholms innerstad med Djurgården samt inom nationalstadsparken Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården. För området gäller den fördjupade översiktsplanen *Översiktsplan för Nationalstadsparken – Stockholmsdelen*.

Synpunkter på förslaget

Stadsmuseet har ingen erinran mot förslagen om ett nytt fönster och en ny fönsterdörr med bröstning upp till fönsterhöjd i fasad mot sydväst. Stadsmuseet delar i allt väsentligt slutsatserna i det antikvariska utlåtandet med konsekvensanalys i denna del, men vill tillägga att det nya mindre fönstret har en rund form som ej förekommer på byggnaden i övrigt. Formen bedöms ändå som acceptabel på grund av fönstrets storlek och undanskymda läge. Stadsmuseet bedömer att den föreslagna ändringen från entrédörr till fönsterdörr med bröstning upp till fönsterhöjd i fasad mot sydost kan anses acceptabel, men vill även tillägga att det är mer varsamt att bibehålla befintlig dörr, alternativt att ersätta dörren med en ny dörr med karaktär av entrédörr.

Förslaget att ersätta källardörren med en helglasad fönsterdörr berörs, såvitt Stadsmuseet kan förstå, inte av det antikvariska utlåtandet med tillhörande konsekvensanalys. Källardörren redovisas på planritningar från 1939, däremot framgår inte utformningen av originalritningarna. Enligt uppgifter i ansökan är befintlig dörr en metalledörr. Stadsmuseet bedömer att förslaget att ersätta källardörr med en helglasad dörr avviker från gängse principer vid byggnadens uppförande. För det fall att källardörren är ursprunglig bedömer Stadsmuseet att dörren i första hand bör bevaras. I andra hand kan det vara möjligt att byta ut dörren till en delvis glasad dörr, som tillåter ljusinsläpp till källaren men som samtidigt bättre beaktar källarens enkla och slutna karaktär. Stadsmuseet bedömer att en helglasad dörr är ovarsam och avstyrker föreslagen utformning.

Det föreslagna nya takfönstret innebär att ett orört flackt valmat tak tillförs ett upphöjt takfönster. Enligt det antikvariska utlåtandet med konsekvensanalys ska takfönstret ge överljus till den föreslagna nya trappa som beskrivs under rubriken *Ej lovpliktiga åtgärder* i detta remissvar. I utlåtandet görs antagandet att det kommer vara svårt att se takfönstret från marken, men att det däremot kommer vara synligt från omgivande byggnader. Takfönstret bedöms som antikvariskt acceptabelt eftersom man inte kommer kunna se det från allmänna ytor.

Stadsmuseet bedömer att åtgärden inte är lämplig eftersom den innebär ett ingrepp i ett flackt, sammanhängande och orört takfall, som utgör ett framträdande karaktärsdrag för byggnaden. Det föreslagna takfönstret har dessutom en rund form som inte förekommer i byggnadens exteriör i övrigt. Vidare medför takfönstrets upphöjda lanterninliknande form att taket tillförs en volym som skadar balansen mellan det flacka, sammanhängande och orörda takfallet och de två symmetriskt placerade skorstenar, som är de enda volymer som i dagsläget är synliga över takfallet. Stadsmuseet bedömer att den föreslagna upphöjda formen, såväl som förhållandet att fönstret under dygnets mörka timmar kommer att vara upplyst, medför att fönstret som sådant och genom ljusläckage från fönstret riskerar att bli synligt från allmänna ytor i omgivningarna. Stadsmuseet bedömer sammantaget att det föreslagna takfönstret förändrar byggnadens karaktärsdrag och medför förvanskning.

Ej lovpliktiga åtgärder

Det antikvariska utlåtandet påpekar att den invändiga trappan, tillsammans med fönstersnickerier och entréport, i princip är vad som återstår av 1940-talets interiörer i flygeln. Stadsmuseet bedömer att den föreslagna rivningen av trappan ytterligare skulle reducera det kulturhistoriska värdet i interiören och utradera en av de få kvarvarande egenskaper i interiören, som kan berätta om flygelns tidigare användning och mycket starka koppling till Djurgårdsvarvet. Att ersätta trappan med en ny trappa som inspireras av befintlig trappa kan visserligen uppfattas som en representation av tidigare värden i byggnaden, men innebär alltså att en av få kvarvarande egenskaper i interiören från uppförandetiden, som ligger till grund för byggnadens kulturvärden, går förlorad. Stadsmuseet förordar av det skälet att trappan med tillhörande omslutningsväggar bevaras.